

LEPOGLAVSKA SJECANJA NA SUSRETE S NADBISKUPOM STEPINCEM

Mato REPIĆ, lepoglavski župnik

Kada je 19. listopada 1946. sluga Božji kardinal Alojzije Stepinac dovezen u Lepoglavu, pričali su očevici da ga je na vratima Kaznionice dočekao »upravnik« Josip Špiranec i zapitao: »Što želite danas za večeru?« Nadbiskup mu je odgovorio: »Ja sam ovdje osuđenik i nikakvih želja nemam.«

U to vrijeme vladao je veliki strah u Lepoglavi. Josip Špiranec bio je strah i trepet kako za pučanstvo, tako i za osuđenike. Nekadašnji šef terenaca partizana u ovom dijelu Zagorja, nakon bijega veće skupine zatvorenika iz lepoglavskog zatvora, bio je postavljen za šefa Kaznionice potkraj god. 1945. i od najviših vlasti imao je slobodne ruke u svojim postupcima. Jedne noći, u travnju 1946. ubijeno je u našim selima pet muškaraca, bez suda i bez ikakve krivnje, samo radi zastrašivanja ljudi. Kaznionica je bila tada pretrpana osuđenim. Da bi lakše održavali stegu, i da bi osuđenici bili u što većem strahu, povremeno su pojedinci, posebno nepoželjni za upravu, po noći bili izvedeni iz svojih soba, postavljeni pred zid Kaznionice s dvorišne strane i bili strijeljani. Drugi dan dovedena je komisija iz suda iz Ivanca, koja je utvrdila da je dotični osuđenik ubijen prigodom pokušaja bijega iz kaznionice. Jednom zgodom to mi je pripovijedao sudac, koji je bio u toj komisiji.

Sam dolazak nadbiskupa u Kaznionu imao je za osuđenike veliku čudorednu potporu. Znali su, da je on osuđen nevin kao i velika većina njih. Nadbiskup je imao na uporabi dvije sobe: iz prve sobe je probušen zid u bivšu samicu, koja mu je služila za kapelicu. Oko 6 sati ujutro došao je stražar i otključao je samicu gdje su bili zatvoreni nadbiskupovi »ministranti« i to kanonik Nikola Borić i župnik koprivnički Stjepan Pavunić. Stražar ih je odveo k nadbiskupu, da mu ministriraju. Ostavio ih je kod njega do otprilike 8 sati. Kako sam primijetio po poredanim velikim hostijama i po vinu za sv. misu, i oni su služili sv. misu nakon nadbiskupa. (Tada nije bilo koncelebracije!). Kako sam čuo od sestre nadbiskupove, to je bilo veliko osvježenje za nadbiskupa, a donekle i obaviještenost o općim prilikama preko kanonika Borića.

Svaki mjesec imao je nadbiskup po zakonu pravo da primi posjet. Prvi mu je u posjet došao pok. biskup dr. Josip Lach. Ja sam mu od auta pomagao nositi kofere u Kaznionu. Jedan stražar nas je pratio do nadbiskupove sobe. Kad smo ušli u unutarnje dvorište,

Kardinal je baš bio u šetnji. Kretao se dosta brzim korakom na srednjoj stazi u blizini žalosne vrbe. Sa strane uz zgradu stajao je stražar. Bio je od nas udaljen oko 40 metara. Kada smo u njegovoj sobi vadili knjige i ostale stvari iz kofera, došao je zamjenik upravitelja Josip Globočnik i rekao mi: »Izvolite napustiti sobu, jer vi nemate od ministarstva dozvole za razgovor.« Otišao sam u župni stan.

Redovito bi dolazila svaki mjesec u posjet nadbiskupu njegova sestra Štefa Štengl iz Samobora. Iza razgovora bila je uvijek kod nas na objedu. I za nju su to bili teški dani. Jednom je rekla, da prije razgovora uvijek mora uzeti tabletu.

Spomenut ću jedan događaj iz Lepoglave. U blizini Kaznione imala je hotel i restauraciju gđa Fiedler. Bila je to plemenita žena i dobra kršćanka. K njoj su navraćali mnogi službenici i stražari iz Kaznione. Često je tamo navraćao i stražar Petrović, koji je bio u službi kod nadbiskupa. Jednom zgodom, dok je spomenuti Petrović bio u restauraciji, gđa Fiedler imajući u njega povjerenje rekla mu je: »Pozdravite mi nadbiskupa u ime naroda Lepoglave!« Taj je stražar prijavio spomenutu gđu upravi Kaznione. Ona je samo radi toga bila zatvorena, suđena na nekoliko godina zatvora i na konfiskaciju imovine. Bila je u zatvoru u Požegi, a hotel joj je bio oduzet.

A sada nešto o mojem susretu s pok. nadbiskupom u Krašiću. Bilo je to u ljetu 1953. Nekoliko svećenika, koji su bili u Krašiću, mi je spomenulo da je sluga Božji nadbiskup i kardinal pitao za mene. Smatrao sam svojom dužnošću, da ga posjetim u Krašiću. Putovao sam vlakom od Zagreba do Jastrebarskog. U službenim kolima se nalazio moj bicikl, koji sam posudio od jednog bogoslova. Kada sam biciklom došao do Kršića, vidio sam u grabi uz cestu jednog milicionera. Već sam prije bio u Zagrebu upozoren, da on svakog legitimira. Putovao sam u civilu. Mene nije zaustavio. U župnom dvoru srdačno me primio župnik Vraneković. On me najprije najavio a onda odveo u prvi kat k nadbiskupu. Kardinal se zanimao za prilike u Lepoglavi. Rekao mi je, da bi crkvu trebalo što prije popraviti, jer su velike pukotine na zidu sa sjeverne strane. To je on vidio, kada je išao u staru zgradu Kaznione na kupanje. A onda mi je ispriповjedio sljedeći događaj iz Lepoglave: »Bilo je to jedne nedjelje popodne. Stražar, koji je bio dežuran na odjelu, bio je pijan. Išao je hodnikom i psovao je Boga Stepincu. Vikao je: 'Idem sada da ga ubijem.' Već je počeo stavljati ključ u ključanicu mojih vratiju. Ja sam se tada počeo spremati na smrt. Tada je odnekuda dojurio drugi stražar koji je ovoga pijanoga svladao i nekamo odveo.

Povodom toga događaja čuo sam pripovijedati od jednog stražara, da je onaj pijani stražar odmah bio premješten u St. Gradišku. Drugi dan je upravnik Josip Špiranec sazvao sastanak za sve stražare i službenike i rekao im: 'Stepinac je narodni neprijatelj. On je osuđen na 16 godina zatvora. Ali ne zaboravite, da ja svojom glavom jamčim, da se njemu neće ništa dogoditi, dok je u zatvoru u Lepoglavi.'«

Potrebno je spomenuti da je u to vrijeme našu župnu crkvu u Lepoglavi komisija zatvorila »jer je opasna po život građana«. U razgovoru mi je Kardinal dalje rekao: »Vi ćete vašu crkvu dobiti natrag!« Ja sam tada mislio: da, nakon 1000 godina komunizma, možda? Tada nisam vjerovao da će se to meni dogoditi, da nakon 37 godina, koliko je crkva bila zatvorena, da ću baš ja služiti sv. misu i to na dan 8. prosinca 1989., kada je kod nas glavno proštenje.

Toga dana zadržao nas je nadbiskup na objedu u Krašiću. Uz domaćeg župnika i mene na objedu su bila još i dva svećenika iz Gradišća, koji su također došli posjetiti nadbiskupa. Poslije objeda otišli smo svi zajedno u crkvu na adoraciju. Jedan od te dvojice svećenika iz Gradišća bio je urednik vjerskog lista. On je pred crkvom upitao Kardinala: »Je li istina, kako se vani priča, da Vi, iako stanujete u Krašiću, ipak vodite Zagrebačku nadbiskupiju?« Nadbiskup je kratko odgovorio: »Ja ništa ne potpisujem!« Kako su ta dvojica svećenika doputovala svojim autom, oni su mene i moj bicikl prevezli u Zagreb.

Također sam čuo pripovijedati kako je Nadbiskup uživao u svojoj sobi kada bi navečer čuo pjevanje koje je dolazilo sa ceste. Kada bi se naše radnice vraćale iz Tvornice »Lepe« u 22 sata, često su pjevale vjerske pjesme. Kako je bilo ljeto a prozori bili otvoreni, dobro bi se čula pjesma sa ceste. Nadbiskup je posebno uživao kada bi pjevale pjesmu »Tiha noć se eto spusti, sad ću na počinak poč!« Isto se tako veselio kada bi vidio kako veliko mnoštvo vjernika na uskršni ponedjeljak ide u procesiji prema kapeli sv. Ivana pjevajući svete pjesme. On je u to vrijeme imao šetnju i mogao je na jednom dijelu puta i vidjeti procesiju. I ja sam išao koji put na taj brijeg provjeriti je li Nadbiskup još u Kaznioni.

Čvrsto se nadamo da Sluga Božji, nadbiskup i kardinal Alojzije Stepinac, koji je za vrijeme svog zemaljskog života sav bio uronjen u Boga i u Božju Providnost, koji je proveo pet godina nevin u tamnici u Lepoglavi, i sada moli za našu župu Lepoglavu, za Zagrebačku nadbiskupiju i za cijeli hrvatski narod.

Lepoglava, 12. listopada 1996.

Mato Repić, župnik